

Welzijn van zelfstandige ondernemers tijdens COVID

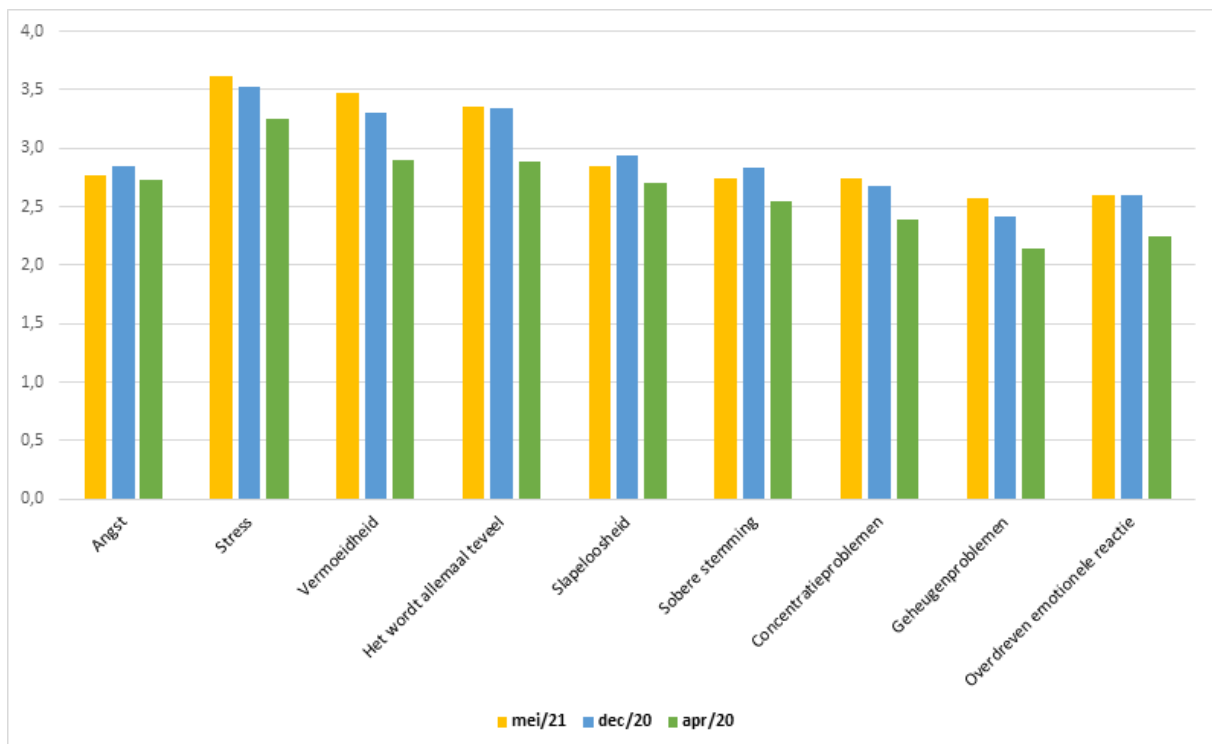
- ✓ 84% van de zelfstandige ondernemers heeft meer last van stress dan in pre-coronatijden.
- ✓ Verplicht gesloten zelfstandigen liggen vooral wakker van financiële problemen: 84% geeft aan omwille daarvan meer tot veel meer stress te hebben.

Inleiding

In april 2020, december 2020 en mei 2021 polste UNIZO in telkens in eenzelfde beknopte enquête naar het welbevinden van zelfstandigen. Doordat we gegevens hebben over het welzijn van zelfstandigen tijdens de eerste algemene lockdown, de tweede uitgebreide lockdown (met onder meer een verplichte sluiting voor horeca, events, alle niet-essentiële winkels, niet-medische contactberoepen) en nu aan de vooravond van een periode waarin nagenoeg iedereen zijn activiteiten kan hernemen, kunnen we de evolutie op de voet volgen.

Welzijnsindex kleurt stelselmatig roder

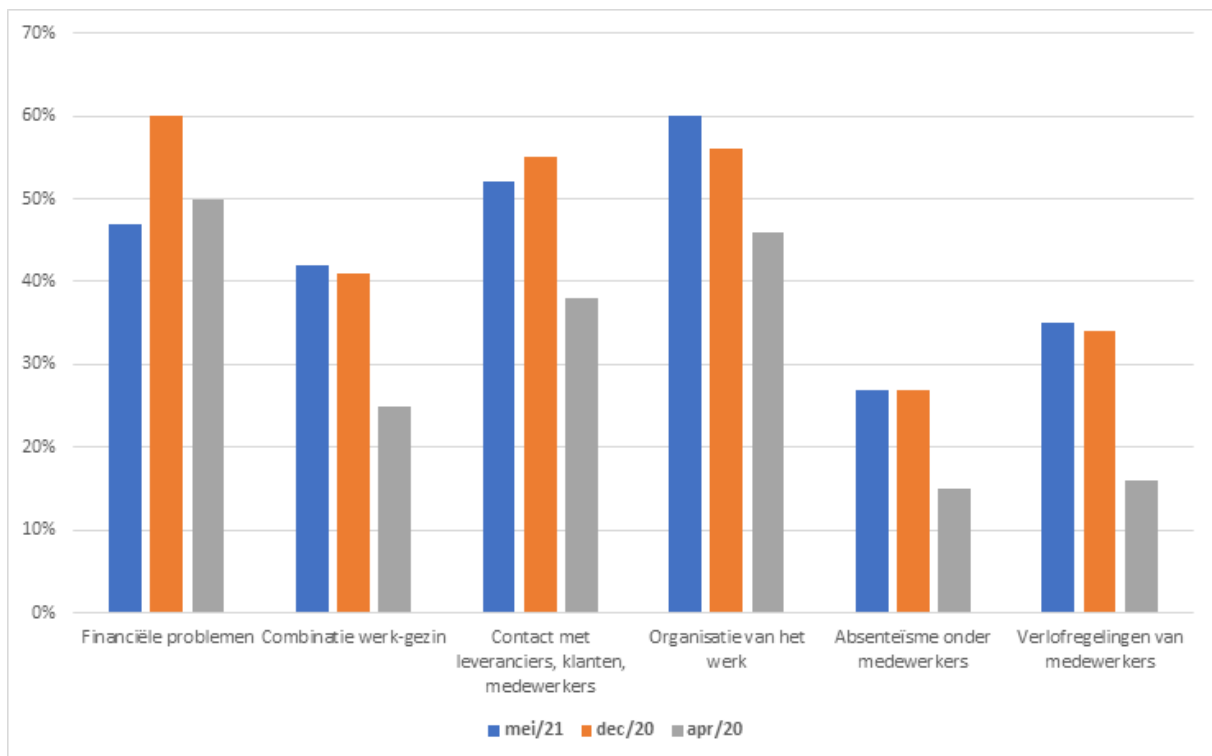
We peilden tijdens onze drie bevestigingen naar het welzijn van zelfstandigen op verschillende vlakken: angst, stress, vermoeidheid, het gevoel dat het allemaal wat teveel wordt, slapeloosheid, sobere stemming, concentratieproblemen, geheugenproblemen en overdreven emotionele reactie. Voor deze indicatoren ontwikkelden we een eigen welzijnsindex met een score op 5 (1 = nooit, 2 = zelden, 3 = af en toe, 4 = meestal, 5 = zo goed als altijd).

Stress, vermoeidheid en het gevoel dat het allemaal wat teveel wordt scoren het hoogst, en de scores zijn het voorbije jaar stelselmatig verslechterd zelfs. Het gemiddelde over alle indicatoren evolueert van 2,64 in april 2020 naar 2,94 in december 2020 tot 2,97 in mei 2021. Er zijn helaas geen positieve tendensen.

Stress blijft pieken

Uit onze welzijnsindex blijkt alvast dat het vooral slechter gaat met de stress van zelfstandigen. Tijdens onze bevragingen peilden we ook meer specifiek naar de mate waarin zelfstandige meer stress ervaren op welbepaalde vlakken in vergelijking met de pre-corona tijden. Concreet gaat het hier over: financiële problemen, combinatie werk-gezin, contact met leveranciers, klanten, medewerkers, organisatie van het werk, absentieïsme onder medewerkers en verlofregelingen van medewerkers.

Laten we de laatste twee aspecten die beide betrekking hebben op werknemers buiten beschouwing, dan rapporteren zelfstandigen nog altijd minstens 40% meer tot veel meer stressproblemen dan tijdens de pre-corona tijden. Een hoog percentage ondanks, het huidige uitzicht versoepelingen. De stress door financiële problemen mag dan wat zijn gedaald, zelfstandigen ervaren des te meer stress waar het gaat over de organisatie van het werk (maar liefst 60%). Ook de combinatie werk-gezin bezorgt verschillende zelfstandigen meer hoofdbrekens. Wie medewerkers in dienst heeft, blijft geconfronteerd worden met even grote zorgen over absentieïsme als tijdens de tweede lockdown, en nog meer zorgen over de planning van de verloven van alle werknemers.

Het beeld blijft dus somber: het stressniveau van vele zelfstandige ondernemers staat voor vele zaken op het hoogste niveau of is niet beter dan in december. En dat ondanks het feit dat hele wat hun activiteiten konden hervatten of uitzicht hebben op hun heropstart.

Conclusie en beleidsaanbevelingen

De COVID-crisis duurt intussen al meer dan een jaar. We zijn drie lockdowns verder – elk in een andere gradatie – en de vaccinaties draaien op volle toeren. De covid-besmettingscijfers zijn tot het laagste niveau gedaald sinds september vorig jaar. De evoluties mogen dan gunstig zijn en de hemel mag dan stilaan opklaren, voor vele zelfstandige ondernemers pakken er nog vele donkere wolken samen. De stress is er niet minder om geworden – integendeel. De financiële zorgen zijn misschien wat gemilderd, ze blijven zeer hoog. En intussen breken velen zich het hoofd over hoe ze het werk de komende weken moeten organiseren.

Neen, onze UNIZO-welzijnsindex volgt de positieve vooruitzichten niet; hij gaat er zelfs nog op achteruit. Stress blijft pieken.

We weten uit onderzoek dat zelfstandigen (te) lang wachten om hulp te zoeken. Ze blijven voortdoen. Hun zaak laat het niet toe om tijdelijk wat gas terug te nemen – of zo is alvast de overtuiging. Het gevolg is dat als de veer breekt, ze ook ernstig breekt en het herstel veel tijd vraagt. Alle alarmbellen moeten nu afgaan om dergelijke langdurige uitval te vermijden.

Daarom is het essentieel dat maximaal wordt ingezet op zeer laagdrempelige vormen van ondersteuning. Ministers Clarinval en Vandenbroucke maakten het mogelijk dat zelfstandigen beroep kunnen doen op 8 gratis sessies bij een psycholoog. Dat is positief. Maar nu is het moment dat we van preventie een tweede natuur moeten maken. Zelfstandige ondernemers moeten tijdig knipperlichten leren herkennen en de mogelijkheid hebben de ondersteuning te zoeken die ze nodig hebben. Daarom dat UNIZO deze gelegenheid wil aangrijpen om op te roepen werk te maken van een **gezondheidsbudget: een krediet dat elke zelfstandige naar eigen inzicht kan inzetten voor de bevordering van het gezond uitoefenen van zijn of haar beroep met nadruk op preventie**. Het gaat inderdaad om een extra investering, maar een die zich veel sneller zal laten terugverdienen dan dat we gezamenlijk de kosten moeten dragen van een groot aantal zelfstandigen dat door stress langdurig uitvalt.